

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aasta lõpuni Emk. 880.— Väljamaale Emk. 1760.—
1. juulini " 380.— " " " 760.—

Toimetus: Pikk tän. 15, Tallinnas. Talitus: Lai tän. 38, Graafline Ühing „Kiri“. Telef. 18-66

3. köide. Tallinnas, 17. novembril 1923. Nr. 39.

Sisu: Toimetuse kommentaar. Ühe uue projekti puhul. Märgekiri nisu ja nisujahu tolli asjus. A. Pallo: Nõukogude Venemaa rahaasjandus. Sise- ja väljamaa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Isiklikud teated. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 16. novembril 1923.

Eesti Panga bilansi tähtsamates arvetes 31. oktoobriks, võrreldes eelmise kuuga ja sama kuuga läinud aastal, võime järgmisi muutusi tähele panna (milj. mrk.)

	31.X.1923	30.IX.1923	31.X.1922
Kassa	1.120,3	996,6	569,9
Välisvaluuta nõudmised	796,5	697,7	1.974,8
Laenud	4.971,7	4.784,9	2.484,2
Pangatähed	2.250,0	2.250,0	1.300,0
Riigikassa	2.030,0	2.067,3	1.270,7
Hoisusummad	931,0	928,4	488,0
Välisvaluuta kohustused	486,2	317,0	1.275,1
Bilans	7.925,8	7.722,1	5.144,0

Sellega olid Panga netto-nõudmised välisvaluutas:

	31.X.1923	30.IX.1923	31.X.1922
Selle hulgas laenuid välisvaluutas	310,3	380,7	699,7
	284,5	301,5	?

Vabalt Panga käsutada

Oma eelmistes ülevaadetes ei ole meie laenusid välisvaluutas mitte kui Panga välisvaluuta reservisid käsitanud. Sel juhtumisel teeme seda, et võimaldada võrdlust eelmise aasta andmetega. Nagu meie kokkuvõttest näha, on Panga vabas käsituses olevad välisvaluuta tagavarad viimase bilansi järele peaaegu nullini alla langenud ja tuleb sellest järeldada, et pinge marga vahetusväärtuse ja tema valuutaväärtuse vahel endiselt edasi kestab. Teiste sõnadega — markasid on veelgi rohkem sisemaa ringvoolus, kui praegune läbikäik

olevate välisvaluutakursside juures tarvitab. Selle tagajärjel on marga ostujõud siseturul väiksem, kui tema ostujõud välisriikide praeguste kursside juures, mispärast marga Panga kassasse voolavad ja valuuta Pangast välja. Äratundmises, et emissioon liig suur on, on Pank kuu-poolteise eest ka vormiliselt oma emissiooni vähendanud; muidu oleks Panga kassa veel 100 milj. võrra suurem olnud.

Kuna turul tegevus koomale tõmbub, peab raha ringvool, et marga praeguse väärtuse juures välisvaluutas, ka loomulikult koomale tõmbuma. See protsess algas juba maikuul ja läheb veel praegu endise hooga edasi. Kuna samal ajal Eesti Panga laenud endise kiirusega või isegi veel kiiremini tõusevad (laenude tõus viimasel kuul oli ligi 200 miljoni, ainult eelmisel kolmel kuul oli laenude tõus aeglasem), siis on marga kursi saatus lähematel kuudel küll õige tume, sest ainult marga kursi langemine võib tasakaalu sise- ja välisriikide vahel uuesti jalale seada. Kuna Pangal nähtavasti mitte korda ei ole läinud laenude piiramisel poliitika tegelikule läbiviimisele asuda ja tal teine tee marga ringvoolu vähendamiseks — marga vahetus välisvaluutaks — nähtavasti juba lõpuni käidud on, siis näib marga langemine eelmistest oletustest väljamineks täiesti loogiline olevat, seda enam, et seda mitmes ringkonnas kui ainust peaseteed oodatakse. Sellele vastavalt ongi juba dollari kurssi ühe punkti võrra tõstetud.

Jupiter on „Postimees“ on meie viihane. mase kommentaari puhul „Eesti Pank kaitse seisukorras“ suurde ärevusse sattunud ja teeb meid „maha“. Meie süü üksikasjad on järgmised: esiteks olla meie artikkel „õpetlik“, siis olla „Päevaleht“ selle ära trükkitud, ja lõpuks käia Eesti marga kukerpalli loomine „Eesti Majanduse“ toimetajal nii kui nii üle jõu (!? Toim.). „E. M.“ on igal ajal valmis ka kõige teravamal kujul avaldatud mõtteid sisuliselt kaaluma, ja tarbekorral ka vastu vaidlema, aga seda laadi isiklikud mõnitused ja mõtteta rääkimised jätvavad meid hoopis külmaks. Meie näeks hea meelega, et „Postimees“ meie väited sisuliselt ümber lükkaks. Pärast viimast majandusnõukogu koosolekut on „Postimehe“ krediititarkus hoopis teisele pinnale libisenud ja kõlab nüüd: „tarviliku tööstuskrediidi võimaldamiseks tuleb meil rahvamajandusliste tegurite ühisel nõul rahvusliku krediidi abil odavat pikaajalist väliskrediiti muretseda.“ Jääme ootama, kunas „Postimees“ lihtsurelikkude jaoks selle põhilause deschifreerib ja meile ühtlasi teid näitab, kuidas selle põhilause nõudmisi täita. Enne ei julge meie selle sügavmõttelise lause asjus seisukohta võtta.

Ühe uue projekti puhul.

Meile kirjutatakse väljastpoolt:

Kuulu järele on rahaministeerium projekti välja töötanud ja riigikogu liigete seas tutvustamiseks laiali laotanud – riigikontrolli kaotamise ja tema funktsioonide ülevõtmise kohta rahaministeeriumile. Meil pole teada, kes selle projekti autor, niisama ka selle peensused, ei ka põhimõtted, mis kavatsetava projekti aluseks võetud on. Selle peale vaatamata tunneme ennast kohustatud olevat käesoleva projekti kohta ütelda, et kavatus, kontrolli riigimajapidamise üle rahaministeeriumi kätte anda, tekitab arusaamatust kõigi nende järeelmõttelejate seas, kellel kallid on rahvaesituse eelarve õigused. Meie arvamise järel pole temal mitte ükski õigus, vaid ka otsekohene kohus nõuda sarnast riigi aparadi korraldust, et tema poolt kinnitatud riigi eelarve täitmise järelvalve sünniks täieliku ärarippumatusega valitsusest ja täieliku erapooletusega. Missugused on aga kindlustused rippumatuks ja erapooletuks kritiseerimiseks, kui see sün-

nib orgaani poolt, kes allub rahaministrile, s. o. isikute poolt, kes viimasest ärarippuvad on? Ei või ka ära unustada, et minister isiklikult ühelajal ka ülemaks riigivarade korraldajaks on; järjekult tuleb temal enesel oma tegevuse ja korralduste üle kontrolli pidada ja peale tema kellegil muul.

Meil on täiesti arusaamatud need eeldused mille najal projekti autor võis leida, et täiesti iseseisev, väljaspool valitsust seisev riigikontroll pakub vähem kindlustust, erapooletuks ja kindlaks kriitikaks eelarve täitmise kohta, kui valitsuses seisev minister, kes täielikult on ärarippuv valitsusest. Kui meie pöörame oma tähelepanu seadusandlusele era aktsia-ettevõtete kohta, siis ka seal leiame üldise eeskirja, et revisjoni komisjoni, kelle ülesandeks pole mitte aruande kinnitamine, vaid ainult tema kritiseerimine, ei või valida isikuid, kes samas ettevõttes mingisugustel administratiiv-kohtadel on. Seda enam, peab see kindel printsiip, mis seatud eraisikute suhtes, maksev olema ka riigi huvides.

Meile võidaks toonitada, et mõnes riigis on tarvitav eelarve kontroll rahaministeeriumi juures. Meie seda nähtust eitama ei hakka; kuid lubame meeletuleta, et Prantsusmaal, kus see printsiip läbi on viidud, ta juba ammu hukkamõistmist on leidnud sarnase kontroll-asjatundja poolt, kui Besson, ehk sarnase üldtunnustatud autoriteedi poolt kui Stourm.

Missugused tõendused võisid toodud olla uue projekti kasuks, mis praeguse maksva olukorra kontrolli suhtes murrab? Selle kohta võib olla ainult üks arvamine ja s. o. tung kulude vähendamiseks eelarve kontrolli suhtes. Meie ei hakka selle vastu vaidlema, et kokkuhoidmine on see omandus, mida harilikult rahaministrilt nõutakse; kuid siiski – ka kokkuhoidlikkusel riigisummade kulutamises, niisama kui ka eramajapidamises, peab teatud piir olema. Kui meie oma tähelepanu pöörame suuremate eraettevõtete peale – kas isiklike ehk a/seltside – siis leiame seal õige isearalise nähtuse; igalpool on arvepidamine väga laialiselt sisse seatud; selleks otstarbeks kutsutakse suur koosseis töölisi; vastutavatele raamatupidajatele ja kontrolööridele määratakse kõrged palgad ja üldse kulutatakse selleks otstarbeks suuri summasid lahtise käega. Nähtavasti ei tehta neid kulusid mitte oma isikliku varanduse kergemeelseks pillamiseks, vaid arusaamises kindla ja korraliku arvepidamise tarvidusest. Asjata oleks hakata selgeks tegema, et riigivarade läbi-

käigud tarvitavad igal juhtumisel mitte pahemat arvestamist, kui eraasutuste ja isikute kapitaalide operatsioonid.

Seepärast ei või kokkuhoidlikkust selles sihis otstarbekohaseks tunnistada; oleme alati tunnistanud suureks veaks rahaministri eitava seisukohta, riiklise arvepidamise organiseerimises Eesti Panga kassades, viimastele renteide operatsioonide üleandmise puhul. Meie arvamise järele teeb ministerium uue vea, kui hakkab nõudma ja saavutab kulude vähendamist eelarve kontrolli suhtes, sellepärast, et see vähendus viib ainult ametnikkude hulga vähendamisele ja järjelikult ka tehtud töö vähenemisele revisjoni suhtes, mis aga ei vasta lõpulikule eelarve kontrolli sihtidele. Võib olla, et projektiga kavatakse ka paikade vähendamist kontroll-ametnikkudele rahaministeriumi juures, võrreldes praegu maksvatega riigikontrollis, kuid see abinõu toob enesega kaasa nende tööliste keskmise tasapinna langemise ja on kahtlemata hädaohulik revisjoni tagajärgedele.

Lõpuks peame jagama lugejatega oma kartusi, et arutatav projekt pole mitte soovitatud süsteemi kohapealse praktilise käsitamise uurimise vili ja selle juures mitte üksnes kontrolli, vaid ka eelarve ja kassa korralduste uurimises.

Selle projekti äkiline ilmumine annab põhjust arvata, et see on tähendatud süsteemi teoreetilise tundmaõppimise sünnitus, raamatute ehk broshüüride järele. Kui meie arvamine õige, tuleb meil seda suurema ettevaatusega selle projekti kohta seisukohta võtta, sellepärast, et kavatakse süsteem murrab juba 5 aastat maksmas oleva korra, ja vastuseks annab mitte parema, vaid niisuguse, missugune juba ammu hukkamõistmist on leidnud teadusliste autoriteetide poolt. Tuleb tähendada, et kontrolli korraldamise algseadus Prantsusmaal on pärit 1807 a., s. o. esimese keisririigi aegust ja ilmub vanaaja jäänusena, kus keisri võim seisib kõrgemal kui rahva esituse huvid.

Märgukiri nisu ja nisujahu tolli asjus.

Arvesse võttes ebanormaalselt seisukorda, mis valitseb meie nisu ja nisujahu sisseveotollialal, on Eesti Ühistegelise Liidu juhatus tarvilikuks pidanud neil päevil esitada raha- ja kaubandus-tööstus ministrile alljärgneva märgukirja:

„Ajakirjanduses ja ka Riigikogus on juba mitmel puhul juhitud Vabariigi Valitsuse tähelepanu selle ebamäärase olukorra peale, mis on tekkinud meil kõrgendatud nisujahu sisseveo tollist ja nisuterade tollita sisseveost.

Kuna senini tarvilikuks ei ole peetud seda seisukorda muuta ja ka kavatakse 40-margaline tollimääramine nisuterade peale asja sisulikult ei paranda, on Eesti Ühistegelise Liit kui organiseeritud tarvitajate ja valmistajate ühiste huvide kaitsja, sunnitud üldistes riiklikes huvides Teie tähelepanu, Herra Minister, alljärgnevas seletuses selle nähtuse peale juhtima, lootes, et Teie mitte ei keeldu omalt poolt kõike tegemast, et tekkinud olukorda otstarbekohaselt lahendada.

1. märtsil 1922 a. kõrgendati nisujahu sisseveotoll 40 margast pealt 160 margast peale puudast. Sellega keskmiselt üle 25% jahu hinnast. Samal ajal jäi aga nisuterade sissevedu endiselt tollivabaks. Nagu selleaegsetest seletustest Riigikogus teada, põhjendas Vabariigi Valitsus sarnast korraldust kahe motiiviga:

1) nisujahu ei olevat meil mitte esimesjärgu tarbeaine, ja sellepärast võib tema pealt fiskaalsetes huvides suuremat sisseveo tolli võtta;

2) nisuterad on tooresaine, ja meie tollipoliitika põhimõtteks olgu tooresainete sissevedu soodustada, et sellega kodumaa tööstust edendada.

Need motiivid on mõlemad ainult teatud piirini õiged, iseäranis viimane. Selle väite tõenduseks lubatagu järgmisi arvusi tuua:

Riigi Statistika Keskbüroo andmete järele 1922 a. jooksul sisse veetud:

nisuteri . . .	7.300 puuda ja
nisujahu . . .	877.000 puuda.

Kuna nisuterad keskmiselt 80% nisujahu välja annavad, oli kogu nisupüüli sissevedu 1922 a. ümarguselt 883.000 puuda.

1923 a. esimese 9 kuu jooksul on sisse veetud nisujahu 562.000 puuda ja nisuteri 463.000 puuda, mis vastab umbes 370.000 puuda püülile.

Kuna pühade-eelne nisupüüli tarvidus alles katmata, võib kindlasti oletada, et kogu 1923 aastal tarvitatava väljamaa nisupüüli hulk üle 1 miljoni puuda tõuseb.

Hoolimata 120-margalisest tollikõrgendusest, on väljamaa nisupüüli tarvitamine tänava tuntavalt tõusnud, mis näitab, et nisupüül meil tähtis rahva toiduaine on ja tema tolli alla panek kõige laiemaid hulke

tabab. Võib kindlasti oletada, et 1923 aasta jooksul saia- ja püülijahu tarvitajad ümar- guselt 100 milj. marka Riigikassale tolliraha maksavad.

Omatööstuse soodustamine on riikline ülesanne, kuid ta ei tohiks siiski milgil fin- gimisel muutuda ühe kihi ehk rühma ees- õiguseks laiul hulkasid eksploateerida. Nisu- jahu tööstuses on see aga nüüd nii välja kujunenud.

See kogu nisu import sünnib peaaasja- likult ühe ettevõtte s. o. „A/S. Rotermanni tehased“ kaudu, kellel üksinda on Eestis suurem püülviveski ja kes oma monopolisti seisukohta kasutades, oma produktsiooni sama kõrge hinnaga müügilaseb, nagu väljamaalt sissetoodud jahugi müüakse.

Kui nüüd arvesse võtta ainult 1923 a. 9 kuu jooksul nisuterade sissevedu 463,000 puuda, siis oleks jahutoll, mis „A/S. Roter- manni teh.“ kasuks läheb umbes 60,000,000 marka. Ajajooksul aga võib seisukord nii kujuneda, et kõik ehk kaugelt suurem osa nisujahu, s. o. üks miljon puuda püülijahu, terade näol „Rotermanni tehase“ kaudu sisse tuuakse, kusjuures nende toll tõuseks kuni 120 miljoni margani, kuna Riigikassa tulud vastavalt vähenevad kuni 40 miljoni margani.

Sarnane asjade seisukord ei ole enam kodumaa tööstuse toetamine, vaid üksiku aktsiaseltsi osanikkude õigus tervelt rahvalt tolli võtta. Meie maksumaksjad kodanikud on isegi riigi- ja omavalitsuse maksudega sedavõrd koormatud, et maksude tõstmist võimalikuks ei peeta, veel vähem on luba- tav olukord, kus monopolisti seisukohas olev aktsiaselts kodanikkudelt sarnasel kujul maksu võtab.

Et sarnast seisukorda kaotada, on Eesti Ühistegelise Liidu juhatuse arvates tarvilik kiire korras, kas jahu tolli 40-margalise nisu tolli kõrval kuni 50 margani alandada, mis vastaks kõikide kodanikkude huvidele, kes väljamaa nisupüüli tarvitavad, ehk kui jahu tolli alandamine Riigikassa seisukohast sel määral kuidagi võimalik ei peaks olema, siis nisu tolli tõsta kuni 80 margani ja nisu jahu tolli alandada kuni 100 margani puu- dast, mis 1) vastaks meie tarvitajate huvi- dele enam, kui praegune seisukord, 2) er- gutaks meie nisukasvatajaid-põllumehi roh- kem nisu kasvatama, 3) soodustaks teatud määranil meie jahutööstust, 4) sunniks jahu- töösturid rohkem tähelpanu pöörama kodu- maa nisu ümbertöötamisele, mis meie kau-

abilansi parandada aitaks ja 5) annaks Riigikassale võimaluse samal määral nisu ja nisujahu pealt tolli saada kui senini.

„Ühist. Uudised.“

Nõukogude Venemaa raha- asjandus.

A. Pallo.

I.

Hiljuti Venemaalt järjekorraliselt uurimis- reisult tagasi jõudnud Inglise töösturite delegatsiooni liige — nüüdse peaministri Baldwin'i vend — avaldas imestust, kui suure visadusega praegu Venemaa omi rahaasju korraldada püüab. Mr. Baldwin soovitas isegi Saksamaale Venemaalt ees- kuju võtta, kuidas rahakursi stabiliseerimist teostada tuleb.

Nähtus, millest Baldwin kõneleb on kaht- lemata viimasel ajal üks tähtsamatest ja silmatorkavamatest nõukogude vabariigi arenemise käigus, ning praegustes üldistes finansoludes iseäralise tähelpanu väärt.

Sõjakommunismi ajajärgus näitas nõu- kogude valitsus äärmist ükskõiksust üles finansküsimuste vastu. Rahapress töötas piiramata, millega ühes langes ka kohuta- valt raha väärtus; trükiti juure uusi suure- maid kupüüre, ning elati päevast päeva. Rahakursi langemine ei teinud tol ajal nõukogude valitsusele mingit peavalu. Kogu rahvamajandus oli ümberorganiseerimisel kommunistilise majandussüsteemi alusel. Valitses üldine arvamine, et raha kui vahe- tusabinõu tarvidus peale kommunismi teostamist peagi kaob, sellega ei ole siis ka tähtis, kas see kapitalistilise majanduskorra faktor kõrge või madala kursi juures kõr- vale heidetakse. 1920. aastal oli raha täht- sus Vene majanduses õige minimaalne. Tar- beainete jagamine sündis ametiasutuste orderite abil, igasugune kauplemine oli kee- latud, kui kaubeldigi salaja pörandal all, siis täitsid raha funktsiooni reaalkaartused, nagu kallid metallid ja kivid, välisvaluuta, tsaarirublad, ning tihti kõikisugu teised kau- bad, mida otsekohe vahetati, iseäranis maal talupoegade keskel.

Tagasipööre kommunismist kapitalistilise majandussüsteemi juure sai ka Venemaa finanspoliitikas pöördepunktiks. Ühes vaba kaubandusega, mis nep'i alguses jälle lubati,

tekkis ka uuesti tarvidus raha kui vahetusabinõu järele. Kõige piltlikumalt selgitavad ametlikud statistilised andmed raha tähtsust revolutsiooni aastatel Vene rahvamajanduses. Nende järele oli liikvel olevate rahamärkide väärtus kuldrublates kaubahindade indeksi järele arvatud:

1 jaanuaril	1916.	3,930	milj. rbl.
1 "	1917.	3,129	" "
1 "	1918.	1,314	" "
1 "	1919.	370	" "
1 "	1920.	93	" "
1 "	1921.	69	" "
1 juulil	1921.	29	" "
1 jaanuaril	1922.	60	" "
1 "	1923.	101	" "
1 augustil	1923.	181	" "

Kõige madalam oli sellega kogu nõukogude vabariigi rahamärkide väärtus 1921. a. suvel. Riigimaksusi nõuti tol ajal natuuras, kaubavahetus sündis ka suuremalt jaolt naturaal põhimõtte alusel, nii oli tarvidus raha kui vahetusabinõu järele õige väike. Alles nep'i arenemisega kus riigitööstus valmis kaupasad jälle suuremal määral raha eest turule saatis tõusis raha tähtsust majanduslikes elus, ning sellest ajast peale tõuseb juba järjekindlalt väljalastud rahamärkide koguväärtus kulla hinna peale väljaarvatult. 1921. ja 22. aasta jooksul töötas rahapress Venemaal vahetpidamata, emissioonil ei olnud mingit piiri, trükiti nii palju kui vaja. 1921. a. jooksul kasvas väljaantud paberiraha summa 15 kordseks eelmise aastaga võrreldes. 1922. aastal koguni 122 kordseks. Kaaskäivaks nähtuseks sarnase inflatsiooni juures oli aga see, et mida kiiremas tempos emissiooni abi tarvitati, seda kõrgemale kaubahinnad tõusid. Hindade tõus oli ikka kogu aeg kiirem kui emissioon. Paberraha langemise tõttu tuli äriilmas opereerida juba astronoomiliste arvudega, lõpuks viidi läbi denominatsioon, tõmmati mõned nullid maha, anti 1922. a. rahamärgid välja (1 rbl.=10000), hiljem 1923. a. rahamärgid (1 rbl.=1.000.000). Et aga emissiooni ei piiratud, kestis paberraha langemine ükslugu edasi, suuri raskusi ja segadusi rahvamajanduses sünnitas. Õnnetud nõukogude finansistide katsed kahe aasta jooksul turuhindu uute rahamärkide väljaandmisega üle trumbata, viisid neid lõpuks arvumisele, et senine nõukogude finantspoliitika vale raõasid on käinud. Ka jõuti seal pool arusaamisele, et raha ülesanne ei ole mitte ükski olla vahetusabinõuks, vaid ta peab olema ka kogu-

misabinõuks. Nii algas 1922. a. lõpul Vene finantspoliitikas uus ajajärk, kus rahakursi stabiliseerimise kallal hiigla jõupingutustega juba aasta aega tööd tehakse. Missuguste dragooniliste abinõudega valuuta stabiliseerimist seni teostatud on, selle kohta toome siin mõned näitused, mis kõik ametlistest allikatest võetud.

Kõige pealt avaldus narkomfini tegevus riigi väljaminekute kärpimises, ning ametiasutuste koosseisude kokkutõmbamises. 1922. a. alguses oli veel riigiametnikkude arv nõukogude Venemaal üle 2 miljoni, praegu on see arv nagu narkomfin Sokolnikov ise kinnitab 900.000 peale vähendatud. Terve riik planeeriti uuteks administratiiv üksusteks, millede arv endistest palju väiksem. Mitmest vallast tehti üks vald, mitmest maakonnast üks maakond jne. Rahvale sünnitab see küll palju raskusi riigiasutustega läbikäimise suhtes, kuna nüüd valdad (kõige väiksem adm. üksus) 60-70 versta radiusiga on, seega suuremad kui meie maakonnad, riigivalitsusele tuleb aga sarnase jaotuse juures valitsusaparaadi ülevõlpidamine palju odavam. Teiseks on 1-st jaanuarist 1923 maksmas kord, et kohalikud riigiasutused üleüldse riigikassast ülespidamist ei saa, (väljaarvatud mõned abirahad) vaid peavad kohalistest maksudest ära elama, neid peale riigikassa heaks võetavate maksude sisse nõudes.

Nõukogude ajakirjanduses on tihti tähendatud, et praeguses Vene valitsuses „narkomfini diktatuur“ mõõduandvat osa etendab. See oletus ei ole igatahes liialdus.

Viimasel VZIK'i sessioonil aruandega esinedes, tarvitas rahaasjanduse komissar Sokolnikov silmapaistvalt peremehe tooni, ära seletada püüdes, missuguseid kulusid teha võib ja missuguseid mitte ei või riigikassa seisukorda arvesse võttes. Sokolnikovi järele oli Vene 1921 - 1922. aasta tegelikelarve (Venemaa eelarve aasta kestab 1. oktoobrist kuni 1. oktoobrini) 1100 miljoni kuldrubla 1922-23. a. eelarve kava oli N.K.F'ni poolt ette pandud 1350 miljoni kuldrbl. suuruses, 350 miljoni kuldrbl. puudujäägiga. Ametiasutused nõuavad aga 2200 milj. rbl.

Et nõutava summa lubamiseks enam ühtki sissetuleku allikat ei leitud, siis asutati iseäraliste volitustega eelarve komisjon Zjurupa juhatusel. See komisjon kärpinud armutalt kõikide komissariatide krediitindudmise kavasad, Zjurupa komisjoni ümber kostnud kaugele surevate ametiasutuste hädakisa, kuid sellest pole

hcolitud nagu Sokolnikov võidurõõmsalt tähendab. Puuduvad ju tarvilised ressursid, maksude nõudmises on äärmise piirini jõutud, transport ja riigitööstus töötavad suure puudujäägiga, neile vaja eelarve aastal 350 miljoni kuldrubla abiraha anda. Ka hurjutab Sokolnikov, et tööstuse finanseerimisega kõik korras ei olevat, näituseks saanud Donbass suured summad abiraha, majapidamine läinud seal aga veel halvemaks kui eelmisel aastal, töövõljalikus langedud jne. Niisama on Sokolnikov krediitide lubamise vastu Volchovi jõel ehitatava hiigla elektriijaama tarvis, millest tulu alles kauges tulevikus loota võib, kulud aga praegusel silmapilgul üle jõu käivad.

Nagu eelpooltoodud rahanduskomisariaati juhi avaldustest näha, on Vene viimase eelarve kokkuseadmisel täitsa õige põhimõtte järele käidud: „Rüü pikkuse järele tuleb jalgu sirutada“, ainult sisse tulekute piirides võib kulusid teha. Need narkomfini põhimõtted leidsid viimasel VZIK'i sessioonil üldist heakskiitmist, kuna isegi Trotski, kes, nagu uuesti Ameerikat leides, täitsa isalikult kinnitas, et nõukogude kopika kokkuhoidmine rubla sünnitab. „Ekon. Shisn“ kirjutab eelarve asjus: „Aeg on riigi eelarvet kord tasakaalu viia. Tuleb kuulutada sõda kõiksugu unistustele ning ametiasutustele täitsa ära keelata aega ja raha raisata niisuguse tegevuse peale, mis riigieelarves otsekohe ettenähtud pole“...

Niisugused on vaated praegu nõukogude valitsevates ringkondades riigi väljaminekute kohta, mida „N.K.F'i diktatuuriks“ nimetatakse. Veel karmimad on aga abinõud, millede abil nõukogude valitsus viimasel ajal riigikassa sissetulekuid suurendada püüab. Siin ei lööda küll ühegi äri ees risti ette, kui sellest tulu loota on. Kõik on lubatud – ka riigikõrtsid ja avalikud majad kui need aga riigile midagi sisse teevad. Mängupõrgud, mis kõigis kodanlikes riikes kaela-kohtu seaduste põhjal keelatud, on nõukogude vabariigis täitsa legaliseeritud asutused. Ainuke nõudmine on, et riigikassa nende „operatsioonidest“ matti saaks. Üksi Peterburis on peale 300 kroonu kõrtsi, kus riigiasutused oma alkohooliliste saadustega kauplevad. Peale selle on kõigi restoraa- nide, kabareede ja kõrtside kohta määrus maksmas, et kelnerid võõrastele kirjalikud arved ette panema peavad, need arved olgu tempelmargiga varustatud, mis arve summast kuni 20 prots. välja teeb.

Tihti hooplevad Vene enamlased, et neil tsariaegset vodkamonopooli ei olevat.

Kuid see ei ole sugugi õige: piirituse joo- gid kuni 20⁰ kanguseni mida riik ehk riigi piiritusest valmistatakse on praegu Vene- maal vabal müügil, kui siin 40⁰ peale üle ei minda siis on seks mõõduandev mitte rahva tervishoiu eest hoolitsemine, vaid lihtsalt ärikalkulatsioon, kuna 40⁰ niis- suurt tulu loota ei ole.

Riigimaksude nõudmise üle võib nõu- kogude ajakirjanduses päris muinasloolisi kirjeldusi leida. Maksusid võetakse natuu- ras kui ka rahas. Natuuras neis kubermangudes, kus vili kallis, ning rahas seal kus vili odav. Kohapealsed valitsuse või- mud ei rehkenda N.K.F'ni maksuvõtmise nor- mide ja määrustega, vaid tihtilugu talitavad nad oma heaksarvamise järele. Maksusid on võetud ahjude, korstnate, akende ja kodu- loomade pealt, kus kitsed, põrsad, kuked ja kanad kui maksustamise objektid figu- reerivad. Ärimaksud linnades on tihti nii kõrgele kruvitud et sajad kaubamajad oma tegevust likvideerima on sunnitud. „Trud“ kirjutab, et Petrogradi tarvitajate keskuhi- susele käesoleva aasta esimese 1/4 eest äri- maksu 3 triljoni rbl. määratud, kuna nime- tatud äri läbimüük sama aja kestel kõigest 10½ triljoni rbl. oli. Vaba elukutsega isi- kud, nagu arstid, advokaadid, näitlejad, kir- janikud, vaimulikud, ämmaemandad jne. on kohustatud isiklikku ärimaksu maksma. „Voss. Zeitung“ kirjasaatja kirjutab Mosk- vast, et ühelt advokaadilt 1000 dollari 1/4 aasta eest ärimaksu nõutud, ühelt tema tuttavalt haritlaselt koguni 5000 dollari vee- rand aasta eest.

„Pravda“ kirjutab et isikutelt, kes ka- losse kannavad, ka iseäralist maksu riigi- kasuks nõutakse. Kaudsed maksud ka kõige tarvilisemate tarbeainete pealt ei ole üheski riigis nii kõrged kui nõukogude Venemaal. „Torgov.-prom. gaz.“ 11/X. tea- tab, et aktsiis soola pealt 39 prots. selle kauba väärtusest välja teeb, kuid see on veel väike aktsiis, harilikkude kaupade juu- res on ta 50–60 prots. kauba väärtusest, luksusasjade pealt aga kaugelt üle 100 prots. Kui aktsiis tähtajal tasutud ei ole, peab kauba omanik trahvi maksma 20 prots. aktsiisi summast iga 15 mõõdalastud päeva eest. Kui suure agarusega maksusi harili- kult sisse nõutakse, võib selle järel otsustada et tihti „maksude nõudmise talgud“ kor- raldatakse. Isegi Moskvas olid niisugused „talgud“ 20/6 – kuni 5/7 s.a. (Isvest. 19/6). Maksude sissenõudmise kohta maal kirju- tab „Ek.Shisn“ 61/V. „Tihti tarvitatakse oma- voli kohaliste võimude poolt maksude

nõudmise juures, pitseeritakse kaupluse ukсед kinni, kassast võetakse läbimüük vägise ära, on ka juhtumisi, et maksuvõtmise õigus eraettevõtjale edasi müüakse (!) (Süsteem mis keskajal ju Roomas laialt tarvitusel oli A. P.). Kes nuriseda julgeb, seda ähvardavad ametivõimud maha lasta, konfiskeerida kõik varandus jne!! Neist andmetest võib näha kui raske käega nõukogude valitsus maksupoliitikat teostab. Peale otsekoheste ja kaudsete maksude on N.K.F'il veel sissetulekuallikaks finansoperatsioonid, mille abil rahamärkide emissiooni kokkuhoida püütakse. Käesoleva aasta algul anti välja 6 prots. kullavõidulaen. Laenu realiseerimine ei tahtnud aga sugugi edeneda. Ergutuseks võeti kohe surveabinõud tarvitusele. Kõige pealt hakati töölistele ja ametnikkudele palka osalt, mõnes paigas ka täielikult kullalaenu obligatsioonidega maksta. Et ametlik kurs nende obligatsioonide turuhinnast palju kõrgem, said töölisel muidugi suurt kahju. Kui viimaks rahutused tekkisid, siis andis valitsus välja määruse, et palga arvel ei tohi rohkem kui 25 prots. laenuobligatsioonidega maksta. Mis ütleksid töölisel ühes kodanlises riigis sarnase laenu realiseerimise poliitika kohta? Venemaal aga vaigistatakse ning kogu kommunistiline ajakirjandus kiidab N.K.F'ini määrused heaks, sest peab kannatama, kuna rahakurs tervendamist nõuab.

Teine surveabinõu mida kullalaenu realiseerimise juures kavandatakse teostatakse on 28/9 s.a. maksmapandud määrus, mille põhjal kõik jõukad kodanikud ja ärimehed on kohustatud teatava aja jooksul teatava arvu kullalaenu obligatsioonide omandama. Neid obligatsioonide ei tohi omanikud ei pantida ega võõrandada muul teel. Töölisel ainult võivad neile palga arvel väljaantud obligatsioonide arvel lühikeseajalist krediiti saada riigipangast kuni 60 prots. obligatsiooni nominaal väärtusest. Kui mõne obligatsiooni peale väljaloosimisel suurem võit langeb, ei makseta seda ka mitte puhtas rahas välja, vaid ikka jälle uute obligatsioonidega nende nominaal hinna järele.

12/1 tegi N.K.F. korralduse, mis kõiki kasiinode, klubide, totalisaatorite ja muude mängupõrgute pidajaid kohustab, nende asutustes õnnemängu juures mitte kõike võitude summat puhtas rahas välja maksta, vaid 30 prots. igast võidust kulla võidulaenu obligatsioonidega. Sellega läheb siis puhtast rahast iga võidu pealt 30 prots. riigikassasse viimase obligatsioonide tasuks.

Palgamaksmisses riigi ametnikkele ja töölistele ajab N.K.F. järjekindlat viivituse poliitikat. Käesoleval aastal on juba alaliseks nähtuseks saanud et kuu palk 2-3 kuud hiljem tähtaega välja makstakse, kui raha kurs tuntavalt langenud on.

Veel oleks tähendada ühe väga iseloomustava näituse peale, missuguste abinõudega nõukogude riigikassa sissetulekuid suurendada püüab. Käesoleva aasta algul said N.K.F'ni provintsi osakonnad ringkirjalise käsu nr. 651049, kus neile osakondadele ülesandeks tehakse mängukaartide laialilaotamiseks maal talupoegade keskel intensiivsemalt tööd - teha. (Mängukaartide müük on N.K.F'ni monopool).

Kõik siin toodud andmed ei jäta kahtlust, et praegu Venemaal eelarve tasakaalu viimise ja rahakursi stabiliseerimise kallal suure jõupingutusega töötatakse, kus juures kõrged kommunistlised humaansuse põhimõtted kolikambri on heidetud.

Bibliograafia.

Tähtsamad majanduslised kirjutused Eesti ajakirjanduses.

Ins. I. Podsolov. Kaheksatunnilisest tööpäevast. „Pvlht.“, 9. nov. 1923, nr. 300.

H. E. Põlevkivi ja turvas. „Pvlht.“, 10. novembril 1923, nr. 101.

N. Rootsi. Meie külvikordadest. „Agrooomia“ nr. 7, 1923. a.

Eesti panga laenud ja riigi tööstus.

Päevalehes kirjutab herra A. Kink:

Teie auvääril lehes nr. 298 on ära trükitud „Eesti Majandusest“ nr. 37 artikkel „Eesti Pank kaitseseisukorras“, kus õige palju ruumi pühendatakse Ellamaa jaamale, nagu oleks see asutus Eesti Panga emiteerimise teguriks ja sellega marga kursi langetajaks, mida ta ka igatsusega oodata.

Et artikli autor, praegusel korral „Eesti Majanduse“ toimetaja, mitte esimesi korda sarnaseid mõtteid ajakirjanduses ei avalda (Vaba Maa - „Üks lahtiuusutatud veekraan“; - „Eesti Majandus“ - „Uus resept“); siis lubatagu siinkohal järgmist seletada.

Ei ole ilus, kui sarnane soliidne herra, kui „Eesti Majanduse“ toimetaja, opereerib kuulujuttude ja mitte läbikatsutud andmetega. Riigi turbatööstus ei ole senini mitte pennigi ise enesele Eesti Pangast laenu saanud ja sellepärast viimase asutuse emiteerimise peale mõju avaldada ei ole võinud. On küll palutud laenu, sest oldi arvamisel, et 200.000.000 mrk. põhikapitaali juures, kelle elektritööstuse toodang

20 aasta peale ette on ära müüdnud, Eesti Pangal kindlam on laenu anda, kui mõnele Viru uulitsa importööridele, kelle kaup ehk praegu tolliladudes kõduneb ja kelle varandus seisab koos ehk telefoni-aparaadist, mis seinale riputatud.

Teiseks oleks võinud autor kas või ajalehtedest lugeda, et Ellamaa jaam töötab terve suve turbatõõstuse tarvis ja nüüd annab korralikult voolu Haapsalu magistraali, nõnda et „voolu jupp“ on Ellamaalt ammugi nähtud. Teiselt poolt on tehniliselt täiesti võimata voolu andma hakata enne, kui jaam valmis ei ole, nõnda nagu vilja ei saa enne ära koguda, kui ta valmis pole. Voolu oleks võinud ka ennemalt anda, kuid abonentide alajaamad polnud valmis.

Kui autor arvab, et ilmade ettekuulutamine nii lihtne asi on, et seda saab lihtsate meteoroloogiliste vaatluste põhjal teha, siis on tema kõige suurema praktilise ülesleiduse ilmas teinud, sest mõtelge, mis ütleks selle peale terve ilma põllumajandus: kullaga uputaks ta üle ülesleidja. Ainult kahju, et autor oma ülesleidusega ei tulnud kas või läinud kevadel meie põllumehele appi, kelle kartulid ja kaerad veel praegu kohati põllul mädanevad. Ma arvan, et selles punktis vaielused oleks üleliigsed. Võib küll meteoroloogiliste andmete põhjal ütelda, kas kõne all olev maakoht on üldiselt märjas, soojas ehk kuivas kliimas, aga kuidas niiskust ja sademed päev päeva järele aasta jooksul saavad muutuma, seda pole veel minu teada keegi üles leidnud.

Mis puutub voolu hinnasse, siis ripub see küll ära turbahinnast, kuid lepingute järele müüdnud vool saab ka kokkuleppe hinnaga antud. Praegu ei näe riigi turbatõõstust ette, et oleks tarvis ka tänavuse äärmiselt viletsa suve puhul hindasid hakata revideerima. Riigi turbatõõstust on elektri hinnad Tallinnas maha surunud valgustuse voolu 27 mr. pealt 25 peale ja tõõstuse 22–18 mr. pealt 16–13,5 mr. peale. Ma arvan, see on kesk- ja väiketõõstusele äärmiselt tähtis. Kütteküsimus on turuküsimus ja Ellamaa jaama võib turbaga, põlevkiviga, kivisõega, puudega jne. kütta, kuid praegu on teda kõige kasulikum turbaga kütta. Missugune konjunktuur tulevikus saab välja kujunema, on raske eeldada, kuid igaüks peab see kodumaa kütteenaine kasuks olema ja selles seisab kütteenaine asukohal ehitatud keskjaama mõte.

Ei ole õige, et Ellamaa jaama oleks ehitama hakatud ilma turuta, nõnda öelda „na ura“, vaid just vastupidi, kui elunduetel pikaajalised lepingud said ära sõlmitud, alles siis hakati jaama laiendamisele peale ja praegu pole vist Eestis teist ettevõtet, kes nii kindlustatud turuga oleks.

Mis puutub Tallinna linna elektrijaama laiendusse, siis sündis see siis, kui Ellamaa jaam juba ehitusel oli ja selle kohta olen ma „Päevalehes“ mitu korda sõna võtnud, mida siin korrata ei tarvitse. Lõpuks pean tähendama, et Ellamaa jaamal küll kõige vähem huvi on marga kumatamiseks, sest et siis voolu omandamine tõuseks, kuna müügihind kindel.

On ilmaaegne vaev riigi tõõstusest Eesti Panga vekslite portfelli kasvamist otsida; kui ka muu seas, näituseks, riigi põlevkivitõõstus on 50 miljoni Eesti Pangast saanud, siis mitte enesele, vaid tema giro abil on seda eraettevõtte peaausjalikult Aseri tsemendivabriku kütteenaine muretsemiseks laenanud. Nõndasamuti on riigi turbatõõstus ühele eravabrikule vastu tulles, kellel ei olnud võimalik oma kohustust muidu sularahas täita, selle vekslid paari miljoni marga peale Eesti Pangas diskonteerinud, sellega ei olnud toetus jälle mitte riigi turbatõõstusele, vaid sellele eraettevõttele.

Oleks küll meie majandusliste vahetõõstade selgitamiseks äärmiselt huvitav töö jälgida, kuhu jõgedesse on voolanud Eesti Panga üle 4 miljardilised laenud; see annaks tulevikus nii mõndagi näpunäidet, kuidas oma rahaasjandust tõõvendada. Ma arvan üks väga suur osa sellest rahast leidub Tallinna ladudes, kus kaugelt üle miljardi, võib olla ka kahe miljardi kõiksugu importeeritud kaupadid seisab, mida meile võib olla aastaks 3–7 jätkub, mida aga tollivalitsus seaduse järele enne seda peab likvideerima. Mida hakkab Eesti ja teised pangad nende kaupadega peale, mille alla laenud on antud, vaadake see on meie praeguse margakursi stabiliseerimise juures vist kõige tähtsam küsimus.

Oleks soovitatav, et „Eesti Majandus“ mitte üksinda järjekindlaks Eesti Panga juhatuse kõlakojaks ei hakaks, vaid jälgiks meie majanduselu kõigekülget arenemist, arvesse võttes väljamaa – Soome, Rootsi, Saksamaa, Austria, Prantsusmaa ja Ameerika, kus Ford tegutseb, majanduselu edenemist, siis ta ehk paneks tähele, et kui elektrifitseerimist julgelt „haiguseks“ nimetada, siis tema, kui „hobuseerimise“ pooldaja, peaks see üksik terve asutus ilmas olema. Kahilen. Kui ei ole loovat tõõd, siis pole ka pankasid ega markasid tarvis.

Tallinnas, 10. nov. 1923. a.

A. Kink.

P. K. Laupäevases „Päevalehes“ artiklis „Turvas ja Põlevkivi“, on esile toodud, et on kavatsus turba tootmist 270.000 k.-s. peale tõõsta. Sarnaste fantastiliste arvudega riigi turbatõõstust ei opereeri, vaid võib valmistada aastas praeguse sisseande juures kõige rohkem 15.000–18.000 k.-s. õhukuiva turvast, millest oma jaamades umbes 4.000 k.-s. ära tarvitab, kuna ülejäänud osa võib läinud aastate eeskujul väga hästi koduseks kütteks, keskkütteks, raudteevagunite ja osalt vedurite kütteks äratarvitatud saada. On palju alasid, kus põlevkivi oma omanduste pärast turbaga võistelda ei saa. Seesama.

Toimetuse järele märkus. „E. M.“ ei olnud juht mitte ilmade ettekuulutamisest, vaid turba oma hinna kalkulatsioonist, milles ka Eesti ilmastik arvesse oleks võetud, nii et pärast tarvis ei oleks olnud elektrivoolu kallist omahinda ilmastiku süüks ajada, nagu seda riikline turbatõõstus hiljuti tegi. Herra A. Kink tõõendab, et Ellamaa jaam turu poolest paremini kindlustatud on kui ükski teine ettevõte Eestis, aga ta ei lausu sõnagi selle kohta, kas jaam ennast tehtud pikaajaliste lepingute juures ka ära tasub. Riikline turbatõõstus on aga juba paari kuu eest märgukirja valmistanud, millest osad ka ajakirjanduses ilmusid, kust lugeda võis, et turba-elekter liiga kallis tulla, mispärast teda tulla kombinierida veejõul saavutatud elektriga. Sellekohased uued ehituskavad on juba valmis ja nende kallale tahetakse viibimata asuda. Kas ei oleks siis juba õigem tee olnud enne see jõujaam valmis ehitada, mis kõige odavamalt elektrit annab, ja alles selle jaama jätkuks ehitada turba-jaam? Herra Kink kirjutab, et „Ellamaa jaama võib turbaga, põlevkiviga, kivisõega, puudega jne. kütta“. Ei, herra Kink, teda võib ainult turbaga kütta ja kui tema kütmise mõnel muul viisil odavam tuleb, siis oli majandusline meeletus seda jaama turbarappa ehitada. See on vist küll nii selge, et sel puhul sõnu kulutada ei maksa.

Herra K. vaatab iga asja peale liig kitsarinnaliselt, kui ta arvab, et meie teda kuidagi moodi otsekohe „Eesti Panga“ veksliportfelli suurendamises stüdis-tame. Meie oleme Ellamaad ainult kui ühte näitust tarvitanud meie üldises majanduslikes lautamis- (in-

flaitsiooni-) poliitikas. Nii ehk teisiti on sinna hulk kapitaali mahutatud, mis ühes „Eesti Panga“ ja paljude muude ettevõtete ja asutuste samalaadilise tegevusega meid nüüd teravasse rahakriisi on ajanud. Ehk herra K. küll käte ja jalgadega vastu tõrjub, et riiklisel turbatööstusel „Eesti Pangaga“ midagi ühist ei ole, toob ta ometi ise väga pilfliku näituse selle kohta, kuidas tema tegevus Eesti Panga veksliportfelli on paisutanud. Riiklisel turbatööstusel ei olnud raha ettevõtjale tehtud tööde eest maksta ja andis temale sellep. vekslit, mis viimane „Eesti Pangas“ diskonteeris. Herra Kink tõendab asjata, et see ainus juhtumine oli, kus riiklise turbatööstuse tegevus „Eesti Panga“ laenuks hulga peale mõjus. Tal on tarvis ainult vähe järgi mõelda, et oma otsust revideerida.

Meie ei ole herra Kink'ile kunagi ette heitnud, et ta Eesti marka kukutada tahab, meie oleme ainult seletanud, et riiklise turbatööstuse ja Naroova elekt-

rifitseerimise plaanid, kui neid täita tahetakse rahapressi abil, margale äärmiselt kardetavad on. Kui herra Kink avalikult seletab, et temal kunagi niisuguseid kavatsusi ei ole olnud, siis ei ole meil selles küsimuses herra Kink'i vastu mingisuguseid etteheiteid. Meie ei ole mitte elektrifitseerimise vastased, vaid peame ainult meeletuseks niisuguste kavatsuste teostamist rahapressi abiga. Meie oleks esimesed herra Kink'ile õnne soovima, kui tal korda läheks oma kavatsuste jaoks reaalselt kapitaali leida.

Lõpuks tõrjume meie kindlasti tagasi etteheite, nagu oleks meie „Eesti Panga“ juhatuse kõlakoajaks hakkanud. Kui keegi esimesena on julgenud nõrka külge „Eesti Panga“ poliitikas arvustada, siis on seda teinud „Eesti Majandus“ ja tema toimetaja ka teistes lehtedes. Omas „Eesti Panga“ tegevuse kriitikas ei ütle herra Kink ka mitte midagi uut, mis „E. M.“ ühel ehk teisel juhtumisel juba enne teda ei ole ütelnud.

Kroonika.

Eesti.

Kaubandusline läbikäimine nõukogude Venemaaga. 6.–12. oktoobrini on nõukogude Venemaale Narva ja Irboska kaudu saadetud:

I. Eksportkaupe.

27 vagunit paberit, kaal 353,8 tonni.

II. Transiitkaupe.

1 vagun viljakaitse luuke.

Sama aja jooksul on nõukogude Venemaalt raudteed mööda Eestisse tulnud:

67 vagunit rukist, kaal 1092,1 tonni; 8 vag. läätse, kaal 131,6 tonni; 1 tsistern määreõli, kaal 12,6 tn; 9 vagunit loomakooke 146,9 tonni; 1 vag. hobuselookasi, kaal 2,9 tonni; 1 tsistern masinaõli, kaal 11,4 tonni; 3 vag. nisukliisi, kaal 43,7 tonni; 1 vag. kaeru, kaal 16,1 tonni; 1 vag. lambanahku, kaal 6,4 tonni; 2 vag. odre, kaal 31,0 tonni; 1 tsistern naftaõli, kaal 11,3 tonni ja 1 vagun loomanahku, kaal 2,5 tonni.

Kokku 97 vagunit kaupasi.

Venemaa rukkivedu. 1.–15. oktoobrini s. a. on nõukogude Venemaalt Eestisse tulnud 124 vagunit rukist, 2028,8 tonni raskuses, mis välja teeb 123,700 puuda.

Või ja kanamunade väljavedu oktoobrikuul 1923. a. Nagu põllutööstusministeeriumi piimasaaduste väljaveo kontrollkomisjoni andmetest selgub, on Eestist oktoobrikuu jooksul 13.371 pd. 31 naela võid välja veetud. 8.176 pd. 21 nl. läks Inglismaale, 4.886 puuda 06 nl. – Rootsimaaale, kuna 301 pd. 33 nl. Soome ja 7 pd. 11 nl. Saksamaale on saadetud. Peaeksportööri oli nagu varemgi põllumajandusline ühisus „Estoonia“, kelle poolt on 7.329 pd. 31 nl. võid välja saadetud.

Kanamune läks väljamaale oktoobril 725.040 tk. Maad, kuhu neid saadeti, olid:

Rootsi . . .	524.160 tk.
Soome . . .	190.800 „
Inglismaa . . .	10.080 „

Suuremal hulgal on kanamune saadetud firma „Einpaul'i“ (210 tuh. tk.), p. ü. „Estonia“ (173 tuh. tk.) ja „Kodulind“ (168 tuh. tk.) poolt.

Linaseemnekookide tarvitamine Eestis. (Kaubandusministeeriumi informatsioonist välisesitustele.)

Statistika Keskbüroo andmete järele oli 1922. a. ligi 24.000 hektari linade all. Nendesamade andmete järele oli linaseemne saak üle 500 000 puuda.

Üks osa neist linaseemnetest jäi 1923. a. külvi-seemneks. Kui arvame keskmiselt 8,5 puuda hektari kohta seemet, siis jäi müümata 204.000 puuda – seemne tarvis.

Välja veetud on 1922. a. jooksul linaseemneid ligi 193 000 puuda.

Selle järele jäi siseturule 103.000 puuda vabrikutele tarvitada ja tagavaraks.

Puuduvad täpsed andmed, kui palju meie vabrikud on linaseemneõli ja kookisid valmistanud. Võib arvata, et nad umbes 40–50 tuh. puuda linaseemneid ära tarvitasid ja üle 30 tuh. puuda õlikookisid tegid. Õlikookide sissevedu 1922. a. Stat. Keskbüroo andmete järele ei olnud. Välja veeti ligi 17,6 tuh. puuda. Selle järele jäi siseturu tarvis ainult 12,4 tuh. puuda õlikooke.

Tänavu aasta on õlikookide tarvitamine märksa suurenenud, nagu seda Stat. Keskbüroo andmed lasevad arvata. 9 esimese kuu jooksul tänavu aasta on õlikookisid 14,5 tuh. puuda välja veetud. Selle sama aja jooksul on aga neid sisse toodud 44 tuh. puuda. Arvame oma vabrikute toodangu sama suureks kui läinud aastal, siis on siseturul praegu palju rohkem õlikookisid tarvitada kui läinud aastal.

Ehk küll need andmed seisukorda täpselt ei näita lasevad nad siiski niipalju näha, et meie piimalehm-päditakse juba jõutoitudega piimaandmisele virgutada;

Eesti äridele mõistetud auhinnad ülevenemaalisel põllumajanduse ja käsitöö näitusel Moskvast. Sept. ja oktoobris Moskvast peetud põllumajanduse ja käsitöö näitusel on Eesti äridele järgmised auhinnad mõistetud:

I järgu audiploom: Nõhavabrik „Unionile“ nahkade eest.

II järgu audiploom: a) „Franz Krull“, külmetismasinade eest ja b) J. Leesmann, kilude eest.

III järgu audiploom: a) „Kave“ vabrikule shokolaadi eest ja b) „Astoria“ vabrikule, paberoside eest.

Eesti transiit Venemaa jaoks 1923. a. 9 kuu jooksul. (Riigi Statistika Keskbüroo andmed.) Tänavu 9 kuu jooksul läks transiidina läbi Eesti üldse 5.341 tuh. puuda Vene kaupsid; sellest suurem osa läks Venemaalt väljamaale – 3.697 tuh. puuda, kuna Venemaale saadetud kaupade hulk on ainult 1.644 tuh. puuda.

Üksikute kuude järele on transiitkaupade liikumine olnud tuh. puudades):

	Venemaale	Venemaalt
Jaanuar	39	7
Veebruar	62	40
Märts	1.066	30
Aprill	283	766
Mai	70	182
Juuni	1.550	1.351
Juuli	45	1.439
August	26	849
September	22	58

Kõige rohkem kaupsid on läinud Venemaale Inglismaalt – 978 tuh. puuda ja Saksamaalt – 536 tuh. puuda. Sellele järgnevad Rootsi (34 tuh. puuda) ja Ühisriigid (24 tuh. pd.)

Üksikud tähtsamad transiitkaubad (gruppide järele) olid (tuh. pd.)

	Venemaale	Venemaalt
Teravili ja loomatoit	–	3.181,6
Toiduained-karjasaadused	20,5	–
Muud toidu- ja maitseained	52,0	16,2
Nahk, nahkaup ja muud loomasaadused	–	16,2
Seemned ja elustaimed	–	82,5
Puuviil, lina ja m. kiudained	279,5	350,1
Metallid	61,7	–
Metallkaubad	147,7	–
Põllutöömehhanad ja -riistad	18,1	–
Muud töö- ja jõumehhanad	136,9	–
Kivisüsi, koks	635,9	–
Õiid, rasvad, vaigud jne	80,2	–
Keemiaained, värvid, apteegi kaup	54,2	–

Soome.

(Helsingi Eesti saatkonnalt.)

Soome-Vene kaubandus. Oktoobri viimasel poolel on Venemaalt tulnud Soome 232 vag. rukist, 14 vag. kaeru, 38 vag. õlikooksi, 3 vag. maisi. Soomest Venemaale on samal ajal viidud 231 vag. paberit, 10 vag. villa, 7 vag. rauda, 5 vag. niidirulle, 6 vag. parkimisaineid ja mõni vag. masinaid. Soome kindralkonsulaadi teadete järele on oktoobrikuus Venemaalt toodud Soome kaupasi 13 milj. Smk. väärtuses ning Soomest Venemaale viidud 16,6 milj.

Smk. väärtuses. Kõige rohkem on Venemaalt toodud vilja (11,4 milj. Smk.) Soomest on Venemaale viidud peaaesjalikult paberikaupa.

Soome laenusäämine Inglismaalt on korda läinud. Saadud teadete järele on küsimuses olevast 1 milj. naelsterli. laenust Rootsi pangad oma peale võtnud umbes 15 milj. krooni suuruse osa. Nii Ameerikast kui Londonist olla rahad juba Soome toimetatud ja tuleb nii Ameerikast kui Inglismaalt laenusäämised hästi kordaläinuks lugeda.

Elatiskallidus Soomes. Ametliku statistika järele kipub elu Soomes ikka kallimaks minema. Septembrikuus on indeks tõusnud 8,9 punkti, nimelt kui määrgime 1914. a. indeks 100:ga, oli see 1923. a. augustis 1.162,9 ja septembris 1.171,8. Iseäranis on üriindeks rohkem tõusnud (20,2^{0/0}), samuti küte (21,7^{0/0}). Piimasaadused ja munad on tol ajal tõusnud 15,6^{0/0}. Selle asemel on leiva, jahu ja tangude hind langenud.

Soome riigi käesoleva aasta lisaeelarvesse on valitsus ette pannud 578,8 milj Smk. Selles rahas on hiljuti väljamaalt saadud 10 milj. dollari ja 1 milj. nael sterli. laenuid ja pannakse ette, et sellest rahast antakse laenuks metsaäriks Gutzeit 245,5 milj., maa finansolude kindlustamiseks 150 milj. ja uute raudteede ehitamiseks 250 milj. Smk. Kuna riigi tulude lisa tänavu aastal on 777 milj. Smk., on ülevõimalitult kulude lisa võimalik kergesti katta; veel jääb ülegi 198 milj. Smk.

Uus aurulaev Hangö-Hulli liinile. Soome aurulaevaselts kavatses ehitada uue laeva Hangö-Hulli liinile. Laev läheks maksma 25 milj. Smk., oleks natuke suurem kui „Arcturus“. Valitsuselt on selts palunud 6 milj. Smk. laenu 12 aastaks ilma protsendita.

Riia telliskivid Helsingis. Riiaast on Helsingi müüdnud telliskivi 500 Smk:ga 1000 tükki.

Elusloomade sissevedu Eestist Soome on nagu Soome siseministeeriumist meie järelepärimise peale teatati, talveks seisma pandud, nimelt 1. oktoobrist hakates ei ole elusloomade sisseveoks litsentsi antud. Tapetud lihale antakse litsentsid endisel viisil. Liha sissevedu Eestist Soome on viimase kuu jooksul märksa väiksemaks jäänud.

Kolme esimese veerandaasta jooksul on Helsingi Eesti saatkonnas registreeritud 284 Eesti laeva, nendest 197 purjelaeva, 71 mootorlaeva, 9 aurulaeva ja 7 mootorpurjelaeva. Tähtsamad kaubad, mis Eestist on Eesti laevadega Helsingi toodud, on:

Kartulid	272.925 puuda
Liha	454 „
Tsementi	14.000 „
Telliskivi	23.000 tükki
Mune	3.300 „
Kala	131 puuda
Loomi	80 pead
Segakaupa	15.600 puuda

Daani.

(Kopenhageni Eeski konsulaadilt).

Daani riigi eelarve 1924/25. Daani riigipäev arutab praegu Daani riigi eelarve kava 1924/25. Selle järele oleks Daani riigil 1.4.24–31.3.25 jooksvaid tulusid 411.000.000 Dkr. ja jooksvaid kulusid 358.000.000 Dkr. Tulude ülekaal oleks seega 53.000.000 Dkr. Eelarve on järgmine:

	Milj. Dkr.
Jooksvad tulud	
Tulud domäänidest	2,1
riikl. ettevõtetest	13,6
Protsendid	8,1
Mitmesugused ülejäägid	0,6
Kõiksugused maksud	380,6
Riikline loterii	2,5
Muud vähemad tulud	3,5
	411,0

Jooksvad kulud	
Kuningas	1,0
Kgl. koja aastaraha	0,2
Riigipäev	2,5
Riigiminist. (peaminist.)	0,4
Välisminist.	5,2
Põllutöõminist.	10,2
Siseminist.	82,8
Töõdeminist.	4,5
Kaubandusminist.	4,9
Kohtuminist.	28,6
Kirikuminist.	3,2
Haridusminist.	64,0
Sõjaminist.	32,2
Mereminist.	21,2
Rahaminist.	27,4
Pajukiamet	15,9
Riigivõla protsendid ja kulud	53,8

358,0

Eelarve järele oleks riigi raudteede tulud 1.4.24–31.3.25 Dkr. 147.800.000.– ja kulud samal ajal – Dkr. 135.100.000.–. Tulude ülekaal oleks seega 12,7 milj. Dkr., millest – peale mitmesuguseid mahakirjutusi kapitaalile arvele – puhta tuluna riiklike ettevõtete arvele läheks Dkr. 7.200.000.–. Postiasjanduse tulud oleks 56,8 milj. Dkr. ja kulud – 52,2 milj. Dkr., kuna puhta tuluna riiklike ettevõtete arvele – peale mahakirjutusi – läheks 4 milj. Dkr. Peaosa jooksvatest tuludest – 92,5⁰/₀ – annaks aga kõiksugused otsekohesed ja kaudsed maksud, nagu: tulu-, päranduse-, varanduse-, tolli- ja m. maksud. Riigi tulud nendest maksudest oleks eelarve järele järgmised:

	Milj. Dkr.
Liikumata varandused	10,0
Tulumaks	75,0
Varanduse või kapitaalimaks	42,0
Pärandused ja kingitused	11,0
Tempelmaks	24,0
Börsemaks	10,0
Tollimaksud	75,4
Piiritusmaks	38,0
Õllemaks	27,0
Tubakamaks	20,0
Suhkrumaks	6,0
Restoraanimaks	20,0
Shokolaadimaks	10,0
Lõbususmaks	5,0
Mängukaardid	0,4
Sisemaa viin	0,5
Muud maksud (ameil. talitused, dokumendid j.m.s.)	15,3

380,6

Daani riigivõlg arvatakse 1. aprillil 1924 olevat:

Sisevõlg –	666.000.000 Dkr.
Välisvõlg –	522.000.000 „
	1.188.000.000 Dkr.

Võrdluseks olgu tähendatud, et 31. märts. 1923 oli kogu Daani riigivõlg – 1.202.000.000 Dkr.

Daani riigi tulud ja kulud 1.4.22–31.3.23. Daani riigi jooksvad tulud mainitud aja jooksul olid 426,9 milj. Dkr., kuna eelarves 1922/1923 ainult 415,1 milj. Dkr. tulusid ettenähtud oli. Tulud olid seega 11,8 milj. võrra suuremad, kui ettenähtud. Samal ajal olid jooksvad kulud 423,5 milj. Dkr., kuna eelarves 432,0 milj. ettenähtud oli. Riigi tulude ja kulude aruanne läinud arveaasta eest näitab seega oodatud kulude ülekaalu – Dkr. 16,9 milj. asemel tulude ülekaalu 3,4 milj. suuruses.

Daani väliskaubandus jaan. kuni aug. S. a. 8 esimese kuu jooksul on Daani väljast sisse toodud üleüldse 1265 milj. Dkr. eest ja samal ajal välja viinud üleüldse 1013 milj. Dkr. eest. Sisseveo ülekaal oli seega 252 milj. Dkr.

Daani sõiimport. S. a. augustis impordeeris Daani 281.710 tonni kivisüsi, 48.970 tonni koksi ja 2.140 tonni briketti. Jaan. kuni aug. 1923 impordeeriti 1.939.238 tonni süsi, 374.090 tonni cindersi ja koksi ja 14.704 tonni briketti.

Riikline katsemeierei Daanis. Hiljuti avati Daanist riikline katsemeierei, millele suurt tähtsust antakse piimasaaduste valmistamise ja nende väljaveo edendamise mõttes.

Daani riigipanga (Nationalbanken) metallfond oli 6.10.23 üleüldse 213.544.865 Dkr. suur. Sellest oli kulda 209.623.360 kr. ja hõbedat ja muud vahetusraha – 3.921.505 Dkr. Liikuvat paberraha oli 450.998.892 Dkr. Metallfond tegi seega 47,3⁰/₀ liikuvat paberraha summast välja.

Loomade väljavedu Daanist 1923 on möödunud aastaga võrreldes pea ¹/₃ võrra kasvanud. Hobuste väljavedu on aga kahanenud. Nimelt veeti jaanuarist augustini s. a. ainult 8937 hobust välja, kuna 1922. a. sama aja jooksul väljaveetud hobuste arv 18.875 ulatas. Kõige rohkem hobuseid on Saksamaale välja veetud, nimelt 6284 (1922 a. – 15.862).

Loomade eksport, sellevastu, on jõudsalt kasvanud: nimelt veeti jaanuarist augustini s. a. 82.336 looma välja, 1922. a. sama aja jooksul 65.468. Daani on enesele Tšehhoslovaakias hea eluloomade turu leidnud, missuguse asjaoluga ka tänavune väljaveo kasv seletatav on. Nimelt on Tšehhoslovaakiasse käesoleval aastal 21.516 looma välja veetud, 1922. a. ainult 5499.

Peale Tšehhoslovaakia teenib Helveetsia turg eluloomade väljaveos tähtsust. Kuna Daani väljavedu Helveetsiasse 1922. a. täiesti puudus, on ta käesoleval aastal juba järgmiste arvudeni jõudnud: loomi 7355, sigu 3879.

Sigu on viimaste andmete järele jaanuarist augustini s. a. 60.348 välja veetud. Tohiks huvitav olla, et Saksamaa, praeguse majanduslise ja valuutaraske seisukorra peale vaafamata, käesoleval aastal rohkem loomi ja sigu sisse veab, kui 1922. aastal. Augustist jaanuarini 1922. a. on 39.525 looma Saksamaale saadetud, 1923. a. aga 41.034, sigu sama aja jooksul 1922 – 4071, 1923. a. on see arv 10998.

Tapamajade tegevuse suurendamine. Jaanuarist kuni augustini s. a. on ametlike andmete järele Daani tapamajades 1.891.000 siga tapetud. Tapamajade tegevus on jõudsalt kasvanud, kuna mõõdu- nud aastal sama aja jooksul 1.211 000 siga tape- tud on.

Prantsusmaa.

Prantsusmaa väliskaubandus oli tänava üheksa kuu jooksul miljonites frankides:

Sissevedu	1923. a.	1922. a.
Toiduained . . .	5 228,0	4.067,7
Vabrikusaadused .	3.157,5	2.956,4
Tooresained . . .	14.166,2	9 463,1
Kokku sissevedu .	22.551,7	16.487,2
Väljavedu		
Toiduained . . .	2.238,5	1.262,1
Tooresained . . .	6.552,9	4.034,8
Vabrikusaadused .	11.623,6	9.068,1
Postisaadetused .	1.147,7	939,5
Kokku väljavedu .	21.562,7	15.304,5

Seega on mineva aastaga võrreldes sissevedu suurenenud 6.064,5 milj. franki (37^{0/0}) ja väljavedu 6.258,0 milj. fr. (41^{0/0}) võrra.

R-r.

Inglise.

Vineeri sissevedu Inglismaale. Nagu Ühisrii- kide kaubandusagent Londonist teatab, on Inglise vineeri sissevedu viimase kahe aasta jooksul olnud (milj. ruutjalgades):

	1921	1922
Soomest	20,0	55,0
Eestist	10,0	15,0
Leedust	4,5	10,0
Poolast	9,0	12,0
Venest	1,5	17,5
Ühisriikidest	0,5	1,6
Latviast	1,75	3,85
Norrast	2,5	1,25

Kokku (teised maad ühes arvatud) 42,9 123,2

Nagu sellest näha, on Eesti läinud aastal teise koha vineeri sisseveos Inglismaale pidanud andma Venele.

Et sissevedu viimasel ajal nii järsult suureneb, oleneb sellest, et teda iseäranis palju tarvitatakse omnibusside istmete ja sisemise voorderdamise tarvis, niisama ka automobilitööstuses üleüldse. Ka teistel aladel on vineeri tarvitamine laienemas. K.

Inglise puuvillase riide ja lõnga väljavedu 9 kuu jooksul miljonites yardides ja Inglise naeltes ja väärtus miljonites naelsterlingites oli:

Aastad	Riide:		Lõnga:	
	mõõt milj. yard.	väärtus milj. £	mõõt milj. nael.	väärtus milj. £
1913	5.350	73,6	154	11,0
1920	3.540	242,7	118	37,6
1922	3.086	106,6	158	20,7
1923	3.097	104,0	104	15,2

R-r.

Tõõta töölise arv Inglismaal oli 8. oktoobril 1.251.600 inimest suur s. o. 234.000 võrra vähem kui aasta algul, aga 5 000 rohkem kui eelmisel nädalal. R-r.

Ameerika-Ühisriigid.

Automobiilide väljavedu. 1923. aruande aastal (1. juulist - 1. juulini) on Ühisriikidest umbes kaks korda rohkem automobiilid välja veetud kui vastaval ajal 1922. a.

Nimelt oli veetud (väärtus tuh. doll.):

	1922. a.		1923. a.	
	Arv	Väärtus	Arv	Väärtus
Kergesõidu autod	52 334	42.897	119.293	83.841
Veoad autod ja omnibused	7.428	6.523	18.320	11.134
Elektri automobiilid	156	233	283	375

Kuhu tänava need automobiilid on läinud näitab järgmine tabel:

	1923. a.	1922. a.
Austraalia	16.240 tk.	6.880 tk.
Kanaada	10.572 „	8 514 „
Inglismaa	7.983 „	2.666 „
Meksiko	8.210 „	6.573 „
Argentiina	3.915 „	889 „
Hispaania	5.248 „	778 „
Aafrika	3.413 „	1.183 „
Uus Meremaa	3.544 „	663 „
Rootsi	4.354 „	2.604 „
Belgia	5.790 „	2.448 „

R-r.

Teated ettevõtete tegevusest.

„Eestimaa Põllumajanduse ja Töödustuse“ A/S. teatab, et on likvideeritava I. Eestimaa Põllumajanduse Ühisuse aktivad ja passivad üle võtnud.

Kõikidel, kellel I. Eestimaa Põllumajanduse Ühisuse vastu mingisuguseid nõudmisi on, pöörata kuni 15. detsembrini s. a. ülaltähendud ühisuse likvideerimise komisjoni Tallinnas, Kloostri t. 11.

Põhja Pank on oma erakorralisel peakoosolekul 11. skp. otsustanud põhikapitaali Mk. 15.000.000 pealt Mk. 25.000.000 peale tõsta, välja andes 40.000 uut aktsiat ä Mk. 250.

Aktsiate realiseerimise hind on M. 450.-

Tellimisi uute aktsiate peale võetakse vastu kuni 30. novembrini s. a.

„Rev. Bote'st“ loeme, et A/S. „Lennuk“ peakoosolekul, 8. novembril s. a., on otsustanud aktsiaseltsi likvideerida. Ühtlasi teatab, et „Lennuki“ Pärnu saeveskid saavad A/S. „Silva“ poolt ja kulul 18. novembrist s. a. tegevust jätkama. Töölisele on ülesõeldud 10. nov. s. a., kuid siiski saab A/S. tegevust omal kulul, kuni A/S. „Silva“le üleandmiseni jätkama.

Allpool toome A/S. „Lennuki“ kahe viimase aasta bilansi:

Aktiva.

	31.XII.22.	31.XII.21.
	(milj. mkr.)	
Kassa ja jooksvad arved pankades	0,09	0,08
Materjaalid	3,2	6,0
Valmiskaubad	0,3	0,06
Liikumata varandus	15,3	11,6
Liikuv	21,8	22,1
Debitoorid	2,3	3,3
Garantiid	6,8	—
Puudujäägid	18,9	0,5
Passiva.		
Kapitaal	12,0	12,0
Kreditoorid:		
Pangad	29,0	18,6
Mitmesugused	12,8	4,4
Antud vekslid	5,9	9,2
Garantiivekslid	6,8	—
Bilans (ühes muudega)	68,9	44,2

Tulud.

Metsamaterjaalide müük	0,2	2,3
Võõra materjaali ümbertöötamine	10,2	—
Laevatehase eksploateerimine	1,8	—
Muud	0,1	0,06
Kahju	18,4	0,5

Kulud.

Juhatuskulud	4,9	0,3
Maksetud 0/0 ja komisjon	3,9	1,1
Saeveski tööd	8,7	0,8
Amortisatsioon	2,2	—
Laevaehituse eksploateerimise kulud	3,3	0,3
Muud	7,7	0,4

Ühtlasi loeme „R. T.“ nr. 131/1923. a. lisast:

Seega antakse laevaehituse ja laevasõidu A/S „Lennuk“i aktsionäridele teada, et **8. novembril 1923. a.** Tallinnas peetud seltsi peakoosolekul otsustati muu seas:

„1922 aasta kahjude katteks aktsionäridelt nõuda iga aktsia pealt uut sissemaksu 1575 m. suuruses.

Kui aktsionärid nimetatud uut sissemaksu 1. detsembriks 1923 a. ära ei tasu, tunnistada need aktsiad, mille pealt uus sissemaks tegemata, ärahävitatuks ja müüa need aktsiad uutele omanikkudele, kes valmis on nõutavat uut sissemaksu nende pealt tasuma, välja andes hävitatud aktsiate asemele uued aktsiad samade numbrite all, kusjuures need sissemaksud aktsiakapitaali täienduseks ja kahjude katteks arvatakse.

Juhatus.

Uued aktsiaseltsid ja osaühisused.

A/s „Gloria“. Tegevusala: Shokolaadi, kompeki, biskviidi, kõiksugu sühkrusaaduste ning küpsiste valmistamine ning nendega kauplemine, etikettide ja pakkimismaterjaali valmistamine ning sarnastest ettevõtetest osavõimine. Asutajad: A. Lõhmus, H. Sepp, H. Sandary ja J. Abram. Põhikapitaal: Mk. — 12.000.000, mis jaotatud 1.200 akts. ä mk. — 10.000.

(R. T. nr. 128 — 1923. a.)

O/ü „A. Flemming ja Ko.“. Tegevusala: Iga-sugu kaupadega kauplemine nii omal kui ka komisjoni arvel, kaupade transporteerimine oma ja laenatud veoabinõudega ja igasugu ekspediitori funktsiooni kordasatmine. Asutajad: W. Wiren, W. Beklemisheff

ja A. Flemming. Põhikapitaal: Mk: 1.000.000, mis jaotatud 100 osaf. ä mk. — 10.000.

(R. T. nr. 129/130 — 1923. a.)

O/ü „Tapa Tööstusühisus“. Tegevusala: Metsa, põllu- ja karjasaaduste ümbertöötamine, turbarabade kasutamine, lubja ja telliskivide põletamine, isemendi ümbertöötamine ehitusmaterjaaliks ning nende ainetega kauplemine sise- kui ka väljamaal. Asutajad: F. Peterson, B. Rooba ja J. Pari. Põhikapitaal: Mk. — 3000.000, mis jaotatud 60 osaf. ä mk. 50.000.

(R. T. nr. 131 — 1923. a.)

Ärikalender.

25. novembril.

A/s „Jõhvi Pank“, korraline peakoosolek., kell 12 päeval, Panga asukohal.

27. novembril.

Schokolaadivabriku a/s „Renommée“, erakorraline peakoosolek., kell 3 p. l., Tallinnas, Volta t. nr. 3.

29. novembril.

O/ü „Salus“, erakorraline peakoosolek., kell 11 e. l., Tallinnas, Pikk t. 68.

Tähtsamad enampakkumised.

Metsa oksjonid.

11. detsembril 1923 a. kell 10 homm. Pärnus, maakonna politseivalitsuse ruumides Orajõe metskonnast **173,26 tiinu, 115 tüki**, hinnatud 8.438 109 mrk.

12. detsembril 1923 a. kell 10 homm. Pärnus, maakonna politseivalitsuse ruumides Orajõe metskonnast **154,42 tiinu, 131 tüki**, hinnatud 5.195.713 mrk.

13. detsembril 1923 a. kell 12 l. Viljandi vallamajas:

a) Tarvastu metskonnast **7,88 tiinu, 5 tüki**, hinnatud 924.116 mrk.

b) Loodi metskon. **7,86 tiinu ja 197 puud, 24 tüki**, hinnatud 453.550 mrk.

14. detsembril 1923 a. kell 12 l. Rakvere vallamajas Loobu metskonnast **40,78 tiinu ja 524 puud, 21 tüki**, hinnatud 1.351.669 mrk.

15. detsembril 1923 a. kell 10 homm. Abja vallamajas, Kariste metskonnast **56,93 tiinu 70 tüki**, hinnatud 4.189.323 mrk.

17. detsembril 1923 a. kell 12 l. Vana-Põltsamaa vallamajas, Adavere metskonnast **14,15 tiinu 19 tüki**, hinnatud 674 327 mrk.

Ligemaid teateid müügile tulevate metsatükkide üle annavad kohalikud metsaõllemad ja metsade peavalitsus, Tallinnas, Toomkiriku plats nr. 3.

Tähtsamad vähempakkumised.

Soomusrongide brigaad, kirjalik, 1. detsembril s. a., kell 11 — **4690 pd. kaftarauda**. Pakkumised ära anda Soomusrongide brigaadi, Valgas. Lähemalt sama brigaadi insenerilt.

Merejõudude staabi tehnika osakond, kirjalikul, 23. novembril s. a., kell 10 homm. — **laevakatelde veski- ja tulitorusid 1375 tk**. Pakkumised ära anda tehnika osakonna kantselseisse. Sadamas, Uue

Hollandi t. (sissekäik raudsilla iuurest). Lähemalt sealsamas.

Riigi raudteevalitsuse varustusosakond, kinnisel, 30. nov. s. a., kl. 10 homm. **450 pd. bensini.** Pakumised ära anda Tallinnas, Tehnika tän. 16, tuba 2. Lähemalt sealsamas, tuba nr. 15, kl. 9-12.

Isiklikud teated.

Abieluvaranduse lahutamise lepingud. Johannes Jaagu p. Lehmann ja Anna Elisabeth Johani t. Lehmann, sünd. Peets; Jüri Jüri p. Tärna ja Emilie Hansu t. Sepp; Johan Jüri p. Havik ja Elli (Elvine) Kaarli t. Blumann; Isak Joni p. Fainstein ja Sofia Mendeli t. Fainstein, sünd. Jakobson; Paul Nurk ja Alide Nurk; Jaan Jaani p. Tankson ja Marie Jüri t. Tankson, sünd. Kull („R.T.” nr. 128/1923. a.); Schari Haimi p. Gleser ja Liebe Meieri t. Gleser, sünd. Buros; Abram Levini p. Jakobson ja Roche Eliase t. Jakobson; August Sunduk ja Emilie Jaani t. Sunduk, sünd. Save-seon; Juhan Andrese p. Ibrus ja Elvine Otto t. Ibrus, sünd. Valder („R.T.” nr. 129/130 - 1923. a.).

Varanduse hoolekanne. Veera Schkoffi varanduse üle on hoolekanne sisse seatud („R.T.” nr. 131 1923. a.).

Uued seadused ja määrused.

Rahaministri määrus. Riigi valitsusasutustega tehtavate lepingute tagatiseks kui ka aktsia- ja tollimaksu kindlustuseks on lubatud riiklistel asutustel ning asutustel, kellesse asi puutub, vastu võtta Eesti Hüpooteegi 8% pantlehti, vastuvõtte hinnaks arvates 95% pantlehtede nominaal-väärtusest.

(R. T. nr. 126 - 2. novembrist 1923).

Määrus Prantsuse rahakursi määramise korra kohta posttransferitide kaudu summade saamisel Eestis Prantsusmaale ja Prantsusmaalt Eestisse. Selle määruse põhjal toimetab posti peavalitsus Prantsuse rahakursi kindlaks määramist iga kuu viimasel päeval järgneva kuu peale, aluseks võttes tähendud valuuta Tallinna börsi lõppeva kuu keskmist müügikursi, juure lisades 5%. Juhtumisel kui börsi hind peaks tõusma määratud kursini, määratakse käesoleva kuu peale uus kurs; mis võrdub eelmise kolme päeva Tallinna börsi müügikursile ühes 5% lise juurelisamisega.

Sama rahakursi kindlaksmääramist summade saamisel posttransferitide kaudu Prantsusmaalt, seal väljalastud transferitide kaudu summade väljamaksmiseks Eestis, toimetab posti peavalitsus samal alusel, kuid silmaspidades Tallinna börsi keskmist ostukursi (esimesel juhtumisel oli määraks müügikurs).

Määrus Läti rahakursi määramise korra kohta posttransferitide kaudu summade saamiseks Läti maale. Selle määruse põhjal toimetab posti peavalitsus ühel alusel, eelpooltoodud määrusega (Prantsuse rahakurs) silmas pidades Läti raha müügikursi, Tallinna börsel.

Selle määrusega tühistatakse sama asja kohta käiv raha- ja teedeministri määrus (R. T. nr. 28/29-1923. a.)

Määrus Venemaalt tulevate ja transiidina läbi Eesti saadetavate kaupade kohta. R. T. nr. 19 - 1922. a. avaldud määrus „väljamaalt sisseveetavate ja transiidina läbi Eesti territooriumi väljaveetavate ehk väljamaale tagasisaadetavate kaupade kohta” täiendatakse järgmise märkusega: Ajutiselt lubatakse - 6 kuu asemel - ühe aasta jooksul, sissetoomise päevast arvates, revideerimata ja ilma aktsidentsmaksu võtmata väljamaale edasi saata kaup (lina, kanepi jne.), mis Venemaalt on tulnud ja transiidina saamiseks määratud. (R. T. nr. 127-1923. a.)

Määrus kaupade sisseveo ning tollimaksude kohta. Käesoleva määrusega muudetakse ja täien-

dakse R. T. nr. 31 - 1921. a. avaldud tollitariif sisseveetavate kaupade kohta.

Selle määruse maksamahakkamisega, s. o. 15. novembrist s. a. on teravili (peale nisuterade, mis käivad tollimaksustamisele 40 mkr. br. p. p.), liha ja vorstid ning või sisseveoks tollivabad. Samast päevast hakkab maksa kõrgendud tollitariif (Emk. br. p. p.) järgmiste sisseveetavate toidu-, maitse- ja tarbeainete pealt (klamrites on toodud praegune tariif): puuvili - 1.500 (600), apelsinid 1.500 (1.000), viinamarjad - 2.500 (1.500), kuivatud puuvili - 800 (600), vanilje ja safran - 15.000 (10.000), kohvi - 1.000 (800) põletud kohvi - 1.500 (1.200), kakao oad, toored - 200 (120), põletud kakao - 300 (200), kakao, pulbris ilma suhkruta - 600 (400), juust - 1.200 (600), kalad, marineeritud - 4.000 (3.000), mets- ja kodujänese, kanguru, opossumi, hiisani ja orava nahad: ümbertõotatud ja värvitud - 4.000, värvimata - 2.000 (enne värvit. ja värvimata - 4000), korgid - 1.200 (900), seep, kosmeetiline ja arstline - 4000 (2000), seep, eraldi nimetatuta - 500 (200).

Turu ülevaated.

Võiturg.

5.-10. nov. 1923 on kontroll komisjoni poolt võid läbi vaadatud:

Inglismaale saatmiseks	200	tünni
Rootsimaale „	446	„
Soome „	50	„
Prantsusmaale „	10	„
Siseturgu jäänud	77	„

Kokku 783 tünni.

Sellest on P. K. „Estonial” väljaveoks määratud 430 tünni.

Kanamune on P. K. „Estonia” poolt 5-10. nov. välja veetud 39 kasti.

Inglise võituru ülevaade. Nõudmine suureneb. Suurematel kaupmeestel on veel suured tagavarad käes ja on lootust neid tagavarasid ära müüa enne kui sügisel uut võid juure tuleb. Saadetused Uue-Meremaal suurenevad.

Rahaturg.

Tähtsamate arvete seis Eesti-Pangas - Tallinnas (ilma osakondadeta).

	(miljon markades)		
	6.XI.	13.XI.	Muutus
Kassa	516,6	535,9	+ 19,3
Välisvaluuta kassas, pankades ja väljamaa vekslid	437,0	470,7	+ 33,7
Diskont. vekslid	1.127,3	1.126,3	- 1,0
Konto-korrent	2.247,2	2.244,2	- 3,0
Pangatähed	2.250,0	2.250,0	muutuseta
Riigikassa	2.006,5	1.514,1	- 492,8
Jooksv. arved	476,8	484,4	+ 7,6
Väliskohustused	93,8	143,3	+ 49,5
Kassa osakondades	623,3	667,5	+ 44,2

Tallinna börs kursisedel

Kaupgev		1 dollar	1 naelsterling	1 miljard Saksa marka	100 Soome marka	100 Rootsi krooni	100 Daani krooni	100 Prantsuse frk.	100 Holl. gulden.	100 Läti rubla	100 Tšehosl. kr.	1 kuld rubla	100 Itaalia liiri	100 Helveetsia fr.
10.XI	O.	346,5	1531,5	—	920	9135	5750	1950	13300	132,25	995	170	1520	6160
	M.	347,5	1537,5	2	930	9185	5850	2000	13400	135,75	1025	—	1550	6210
	T.	—	—	—	929-30	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12.XI	O.	346,5	1523	—	920	9135	5815	1925	13275	132,25	990	170	1490	6125
	M.	347,5	1529	1,5	930	9185	5915	1975	13375	135,75	1020	—	1520	6175
	T.	—	1527	—	930	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13.XI	O.	347	1520	—	919	9135	5925	1925	13125	132,5	990	170	1500	6100
	M.	347,5	1528	1,5	929	9185	6025	1975	13225	135,5	1020	—	1535	6150
	T.	—	1520-27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14.XI	O.	347,5	1520	—	921	9135	5900	1920	13125	132,5	990	170	1500	6125
	M.	348,5	1525	1,5	930	9185	6000	1970	13225	135,5	1020	—	1535	6175
	T.	348	1524	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15.XI	O.	348,5	1505	—	920	9125	5875	1875	13075	132,35	985	170	1495	6125
	M.	349,5	1515	1	930	9175	5975	1925	13175	135,35	1015	—	1530	6175
	T.	—	1515	—	—	9175	—	—	—	—	—	—	—	—
16.XI	O.	348,5	1537,5	—	920	9125	5075	1855	13075	132,25	985	170	1475	6100
	M.	349,5	1517,5	0,5	930	9175	5175	1915	13175	135,25	1015	—	1510	6150
	T.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Tähtsamate en gros kaupade hinnad, mis käesoleval nädalal kauba börsel koteerimise komisjoni poolt koteeriti.

Jahud: nisu, pehme, kõrgem						Kohvi, Kesk-Ameerika sordid	3100—4000
Ameerika sort.	pd.	570—620				Mexiko	—
sõre Ameerika	"	610—640				Tee, lahtine Pekoe broken, Java	4000—4200
A/S. Rotermanni tehaste jahud:						Orange Pekoe, Java	5700—6000
nisu, pehme,	"	460—595				" " " Tseilon	6000—6400
sõre	"	605—630				" " " Moning, Hiina	3500—3600
pehme, teised sordid	"	—				Suhkur, peenike, valge, Dantsigi	—
Rukki jahud	"	245—260				Java	890—900
püül	"	400—420				Czechoslovaakia	—
Nisu, Eesti	"	335—345				Siirup, kartuli, B 420	725
Rukis	"	220				B 380	—
Vene,	"	218—220				Glucose	700
Kaerad, toidu, Vene	"	230—235				Sool, lahtine	40—42
Odrad, õlle	"	—				Heeringad, Yarmouth, Mattie	tünn 3150—3250
Erned, rohelisted, Eesti	"	400—440				Shotti Mat Full	3600—3800
Hollandi	"	760—780				Mattie	3400—3600
Riis, Burma II.	"	530—550				Norra Full	—
Kartulid, eksport fob Tallinn	"	75—80				Islandi	—
piirituse	"	—				Liha, sea, I. sort	pd. 1480—1680
Kartuli tärklis „Superieur“	"	550				looma, I. sort	450—800
Pilm, pudelites	ltr.	21				Pekk, eksport. I s.	—
Või, meierei, eksport	pd.	4480—4560				Heinad, aasa	—
Margariin, väljamaa	"	1680—2080				ristik	—
Juust, kohalik, Schweitsi.	pd.	2400—2600				Õlikoogid, puuvillaseemne.	245
" " " " " "	"	—				palmi	185—190
Kaseiin	"	1000—1300				päevalille	255
Munad, eksport I. s. (sinine tpl.)	"	19—19,50				soja	295
II. s.	"	17—18				Nisukliid	175—180
Kakao, Inglis	"	1100—1300				Rukkikliid	160
Ameerika	"	800—1000				Puuvilla riie, Bjas, D. I.	ars. 37,5—41,75
Hollandi	"	1400—1500				Mitkal, ekstra	29—30,75
Kohvi, Rio, Santos	"	2600—3000				Lina, Liivi R.	10 pd. —
" " " " " "	"	—				Võru-Petseri	—

Lina seemned, õli 87 ¹ / ₂ % basis fr. Tall.	—	Paber, rotatsioon	”	430
” külvi 98—99 ” . . . pd.	—	Tsement, Portland, Port-Kunda pütt 10 pd. 10 naela frko Tall.	”	745
Takud, Codilla I.	—	Tsement, Portland, Port-Kunda pütt 10 pd. 10 naela fr. Kunda.	”	700
” II.	—	Tsement, Portland, Aseri, Tallinn fr. Aseri	”	690
Kivisüsi, auru, Yorkshire 2k. pest.	55—57	Kriit, toores	”	100
” Newcastle	53—54	” pestud	”	110—130
” sepa	61—62	Asfalt	”	—
Koks, valu	95—100	Tõrv, kivi	”	260—275
” gaasi	85	” puu	”	300—350
Põlevkivi, I. sort	10	Lubi	”	35—40
Põlevkivi, II. sort	7,5	Gips, tükikes frko Isborsk	”	—
” III. ”	5	” jahvatatud	”	—
Raud, sordi	275—290	” krohvimise, loko	”	70
” latt	—	Teliskivid, I. sort, tuhat, fr. Tall.	”	6300
” vits	420—480	Puumaterjalid, saetud D/B/B/ Eesti Strd I, II ja III s. frko Tal.	”	—
” raud plekk	440—500	Puumaterjalid	”	—
” ” ” tsingitud	680—720	” IV s.	”	—
Teras Inglis	—	” propsid; 7×7	”	—
” Saksa	—	” liiprid	”	—
” nikkel	—	Põletispuud, sega 20% kaski, k. sld.	”	5000—5200
” vedru	450—500	Nahk, talla, Eesti kodumaa tooresnahast valmistatud . pd. I s.	”	4400—4600
” valu	—	Nahk, talla, Ameer. tooresn. valmist. I sort	”	5000—5200
” tööriistade	1000—1100	Nahk, talla, Ameer. tooresn. valmist. II sort	”	4400—4600
” talla	325—350	Tuletikud, origin. kast (500 pakki)	”	5850—5850
Malm	220—230	Toores nahk väikesed ja suured.	”	—
Inglitina	6000—6200			
Seatina	850—875			
Vask, plekk punane	4000—4800			
” valge	3600—4600			
Tsink-plekk	1600			
Masinaõli, Vene, Nobel No. 6.	480—			
” Ameerika	460—500			
” solaar	—			
” auto Vacuum Comp	1200—1400			
” auto	650—750			
Tsilindriõli, Vene	—			
” Ameerika	480—680			
Põlevkivi õli	200—240			
” pigi	300			
Nafta, Vene	220—230			
” Ameerika	170—190			
Petrooleum, Vene	225—235			
” Ameerika	225—235			
Bensiin, Vene	620—			
” Ameerika	620—			
Piiritus, eksport. (excl. vaat) fob ltr. \$ 0,20				
esusooda pd. 200—210				
eebikivi 72 ³ / ₀ , Inglis	540—580			
Parafiin 102 ¹ —110 ⁰ }	650—740			
120 ⁰ —134 ⁰ }				
Parkimise ekstrakt	850			
Väävel, õie 98 ⁰ / ₀	360			
Värvid, nigrosin vees sulav, välj. kg. 525				
” tsinkvalge Saksa roh. PZ. pd. 1550				
” Prantsuse	1500—1600			
” tinavalge Englise	1200—1360			
” ooker Prants.	300—350			
Väetisained Superfosf. „Silva“ (k. 6 pd.)				
” 17-18 ³ / ₀ fr. Tallinn.	605			
” Superfosf. E. T. K. must kukk (k. 6 pd.) 18—20 ³ / ₀ fr. Tallinn	615—625			
” Thomasjahu k.100kg. 15-17 ³ / ₀	560—			
” Kaalisool, 30 ⁰ / ₀ , kott 6 pd. frkojaam	445			
” ” 40 ⁰ / ₀	605			
” Kainiit 12 ⁰ / ₀ lahtine, pd.	—			
” Norra salpeeter, kott 6 pd.	2100			
” Vosvoriit, Eesti 6 ⁰ / ₀	34 — 36			

Prahid :

Lina			
Tallinn — Stettin	tonn	Emk. 1500	
” — Ghent	”	23 sh.	
” — Dundee	”	—	
” — Belfast	”	—	
” —	”	—	
” —	”	—	
Takud + 0/0			
Puumaterjalid D/B/B/	standard		
Tallinn — London	”	—	
” — E. C. C. P. (Ingl. idarand)	”	£ 45/-	
” — Antwerpen	”	—	
” — Southampton	”	—	
” — Manchester	”	—	
”	”	—	
”	”	—	
Segakaup	tonn		
Tallinn — Stettin	”	Emk. 800-1200	
” — London	”	—	
” — Stockholm,	”	Rkr. 12—35	
”	”	—	
”	”	—	
Kartulid			
Tallinn	”	—	
”	”	—	
”	”	—	
”	”	—	
”	”	—	
”	”	—	
”	”	—	